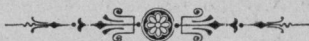

Leto VII.

Številka 9.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

Dr. Danilo Majaron.

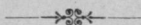

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1891.

VSEBINA.

1. <i>Dr. F.</i> : O razžaljenji časti po načrtu novega kazenskega zakona	257
2. K kritiki §§ 53.—65. mal. postopanja. (Dopis.)	261
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
<i>a)</i> Solastnina, užitna ali najemna pravica? Lastnik ali najemodavec ni zavezan, da bi uživavcu ali najemniku poslopje, katero je naključje uničilo, znova zgradil ali pa za to odškodnino plačal	264
<i>b)</i> K uporabi §§ 884. in 1062. obč. drž. zak.	272
<i>c)</i> Tožba in sporno postopanje ni prikladno za zahtevo dostojnega živeža med zakonci	275
<i>d)</i> K eksekuciji na bodoče dolžnikove tirjatve	276
4. Iz upravne prakse:	
Ni dopustna pritožba občine s svojim statutom kot političnega oblastva prve stopnje zoper ukaze višjih političnih oblastev	277
5. Tretja glavna skupščina mednarodnega združenja kriminalistov.	278
6. Književna poročila	282
7. Razne vesti	286

O razžaljenji časti po načrtu novega kazenskega zakona.

Pogostem je čuti opravičene tožbe, da sedanji kazenski zakon ne daje dovolj varstva zasebni časti. Novi kazenski zakon si sosebno nalaga odpraviti te nedostatke sedanjega zakona in to tako, da razširja pojem razžaljenja in utešnjuje dopuščenje dokaza resnice. Kako to vrši glede posameznih oblik razžaljenja, skušamo dokazati v naslednjih vrsticah.

Novi zakon si najprvo prizadeva tvarino urediti sistemneje in pregledneje, nego li je bila urejena v sedanjem zakonu. V §-u 212. določuje šest oblik razžaljenja — torej malo da ne vseh — ter navaja potem vsa, na ta razžaljenja nanašajoča se določila, kedaj razžaljenje ni kaznivo in določila o dokazu resnice. Za tem navajajo se razžaljenja, pri katerih ni govora o dokazu resnice, dalje splošna določila o globi, potem, kdo je upravičen tožiti in naposled o kompenzaciji.

Razžaljenja po § 212 so :

1. Kdor koga zaničljivih lastnostij ter takega mišljenja dolži ali dejanja trdi, katera utegnejo koga zaničljivega storiti ali v javnem mnenji ponižati (sedanji §§ 488. in 491. kaz. zak.);

2. kdor koga obdolži kaznivega dejanja (sed. § 487. kaz. zak.);

3. kdor takšne obdolžitve na tak način razširja, da utegnejo postati verjetna (sed. § 493. kaz. zak.);

4. kdor stori žaleče razodetje iz zasebnega življenja koga drugega ali je razširja (sed. § 489. kaz. zak.);

5. kdor komu drugemu očita prestano kazen (sed § 497. kaz. zak.).

Kaznivo pa tako razžaljenje ni, če obdolžitev ni bila javna, a v dobri veri (§ 213.). Nejavnost in dobra vera za-

jedno sta pogoj nekaznivosti in kaznivost nastopi, kedar dejanju manka le jednega teh dveh znakov.

Proti objektivno obstoječi kaznivosti ščiti le dokaz resnice, to je dokaz onega dejanja, katero se je trdilo, ali dokaz takega dejanja, iz katerega se dá izvajati lastnost ali mišljenje, očitano razžaljencu. Le-ta dokaz se pa dopušča — a to otežuje bistveno dokaz resnice — le tedaj, če je razvidno, da je razžalitelja pri dejanji vodil pravno utemeljen zasebni interes ali javna blaginja (§ 215.). Recimo, da se kdo ponuja trgovcu v njegovo trgovino za poslovodjo ali komija. Naprošeni trgovec vpraša sotrgovca, pri katerem je prositelj poprej služil, kaj misli o tem človeku in ali mu ga svetuje vsprejeti. Le-ta mu odsvetuje, češ da je bil uže kaznovan zaradi iznevere. Če je informant to izrekel nejavno in v dobri veri, ščiti ga pred kaznivostjo § 213. — in to določilo je za vsakdanje življenje potrebno, ker sicer bi ne bilo varno iskati si takšnih informacij. Prav tako je nekazniv trgovec, če prositelju, kateri bi rad pri njem vstopil hoteč odkrižati se ga, nejavno pové, da ga ne vsprejme, ker je bil uže zaradi iznevere kaznovan. Če mu pa to očita javno, zakrivil je pregrešek po § 212., št. 5, a oprošča ga le dokaz resnice. Ta dokaz je dopustiti, ker je razvidno, da je razžalitelja vodil pravno utemeljen zasebni interes, ko je razžaljencu očital prestano kazen. — Drugi slučaj: Nekdo se poteguje za javno zaupanje, a v zasebnem življenji ni čist in nasprotniki mu očitajo, na pr. da si vzdržuje mêtrese. Ti torej priobčujejo žaleče, odnošaje iz zasebnega življenja (§ 212., št. 4.). Občna blaginja zahteva, da tako omadeževan človek ne dobi zastopa javnih koristij. Razvidno je, da razžalitelje vodi pri razžaljenji javna blaginja. Tu je zopet dopustiti dokaz resnice in razžalitelji so le tedaj prosti, če doženejo ta dokaz.

Določilo, da se dokaz resnice dopušča le, če je razvidno, da je vodil razžalitelja pravno utemeljen zasebni interes ali javna blaginja, kaže veliko razliko in prednost od sedanjega zakona. Po sedanjem zakonu se ne vpraša, kaj je vodilo razžalitelja pri žalitvi, in dokaz resnice je dopuščen razun pri razžaljenjih obstoječih v tem, da se je koga dolžilo kaznivega dejanja, katero je le na zasebno zahtevanje preganjati, ali da se je storilo žaleče razodetje iz zasebnega življenja. Kdor je torej zakrivil raz-

žaljenje drugačno, nego li sta ravno navedeni, ta je z dokazom resnice vselej prost, naj ga prav vodi sama hudobija ali sovraštvo ptoti razžaljencu. To hibo sedanjega zakona odpravlja novi zakon s tem, da dopušča dokaz resnice le pod tem pogojem, ako se izkaže pravno utemeljen zasebni interes ali javna blaginja, ki opravičuje kršiti komu čast.

Označili smo, da je dokaz resnice znatno utešnjen in kako. Ta dokaz je tudi otežen. Kedar gre dokazovati, da je razžaljenec zakrivil določeno kaznivo dejanje, moči je ta dokaz dognati le po razsodbi pristojnega sodišča. Izjemno se dopuščajo druga dokazila samo tedaj, kedar je kaznivost dejanja preminola po zastarenji, s smrtjo ali na drug način. Ta izjema pa ne velja za dejanja, katera se preganjajo samo na predlog ali vsled zasebne obtožbe, in tu se dokazuje le z razsodbo pristojnega sodišča. Če sodišče še ni postopalo proti razžaljencu, more to vpotiti razžalitelj in pristojajo mu v tem postopanju pravice zasebnega udeleženca po §§ 47. do 50. in 449. kaz. pr. r., to se pravi: on je sam upravičen, da nastopi kakor obtožitelj tudi glede takih kaznivih dejanj, katera se sicer preganjajo le na predlog javnega obtožitelja. Do skončanja te obravnave je počakati s postopanjem in razsodbo o razžaljenji. — Kedar je pa sodišče uže prej ob očitnem kaznivem dejanji pravomočno razsodilo, da to dejanje proti razžaljencu ni dokazano, ali če se je postopanje zaradi tega dejanja vsled odstopa razžaliteljevega ustavilo ali z oprostilno sodbo končalo: tedaj je pa dokaz resnice izključen.

Nadalje določuje novi načrt, da je zaradi razžaljenja po § 212., št. 4 postopati tudi proti tistemu, kdor trdi ali razširja dejajna, katera utegnejo pridobitek, kredit koga drugega ali zupanje občinstva v zvrševanje njegovega poklica v nevarnost staviti ali oškodovati. Tudi o takem kaznivem dejanji uporabljati je vsa določila, kakor o kaznivih dejanjih, navedenih v §-u 212.

V § 219. navaja se grdenje (psovanje) kakor samostojno kaznivo dejanje, odgovarjajoče sedanjemu prestopku po § 496. kaz. zak., in kakor tako grdenje je kaznovati tudi vsa druga razžaljenja, čeprav so bila zvršena nejavno in v dobri veri, ali pa je njih resnica dokazana, tedaj kedar se stori na grdilen način.

Za to obliko razžaljenja seveda nimajo veljave določila o dokazu resnice.

Pripomniti je, da javnost pri razžaljenjih po načrtu nima tistega pomena, kakeršno ima v sedanjem zakonu. V le-tem je javnost pri nekaterih oblikah razžaljenja ustanoven moment na pr. po § 491. ali 496. — v novem zakonu pa javnost nikdar ni konstitutiven moment, ampak ima samo svoj upliv glede dokaza resnice ali pa visokosti kazni.

Javnost je po načrtu dvojna, javnost brez dodatka in javnost po § 91, št. 2.

Javnost brez dodatka je, rekli bi, tista, ki jo smatra sedanji zakon na javnem prostoru, pred več ljudmi itd. Javnost s citatom „§ 91., št. 2“ je pa javnost v ožjem pomenu in s tak-sativno navedenimi znaki, če se dejanje zvrši pred množtvom ljudij, po tisku, po spisih ali slikah, bodi razširjenih, bodi pribitih ali razpostavljenih na obče pristopnem kraju.

Te tako različne javnosti se dosledno drži načrt novemu zakonu in navaja vselej § 91., št. 2, kedar zahteva javnosti v tem ožjem pomenu. Ta kvalifikovana javnost povišuje kazen in sicer pri razžaljenjih po § 212. na tak način, da utemeljuje kompetenco sodnega dvora za postopanje in rzsodbo. V to skupino kaznivih dejanj uveden je, kakor pri marsikaterih drugih, tudi institut globe (Geldbusse) in lahko se pri razžaljenji, ako je imelo kvarne posledice za imovinske odnošaje, za pridobitek ali boljše bodočnost razžaljenca, spozna poleg kazni tudi na globo do 5000 gld., katero mu je plačati.

Moči je tožiti, kakor po sedanjem zakonu, tudi kedar se je zvršilo razžaljenje proti spominu mrtveca, in upravičeni so v to ostali zakonski drug in sorodniki prve ter druge stopnje. Za ženo more tožiti mož.

Postopa se le na zasebno obtobžo. Le, kedar se razžali oseba, stoječa v javni službi, verski služabnik ali član oborožene sile glede na to lastnost, tedaj lahko stavi predlog, naj se preganja, tudi uradni predstojnik razžaljenčev.

Kedar se zvrši razžaljenje na javni način, dopustiti je, da razžaljenec obsodbo objavi na stroške obsojenega. Način in rok objavi določi sodba.

Kedar razžaljenje napadenec ali njemu bližnja oseba na mestu odvrne z razžaljenjem, to sme sodnik pri obeh obdolžencih ali pri manj krivem spoznati na nižjo kazen ali popolnem pustiti kazen (k o m p e n z a c i j a).

Pristojna za postopanja in razsodbo o razžaljenjih so okrajna sodišča; samo kedar se je zvršilo razžaljenje po § 212. javno (§ 91., št. 2), onda nastopi kompetenca sodnega dvora. Odvzetá je pa po členu 51, uvodnega zakona sodba o razžaljenjih porotnim sodiščem.

Dr. F.

K kritiki §§ 53.—65. mal. postopanja.

(Dopis.)

Za malotno postopanje se je odstranil dokaz z glavno, cenilno in dopolnilno prisego, na mesto dokaza s prisego stranke postavil se je v §§ 53.—65. dokaz s prisežnim zaslišanjem strank kakor prič v svoji reči. Zakonodavec je storil to (gl. motive) tudi za nekako poskušnjo. Ako se namreč rečena določila v praksi obneso, potem bi se sploh lahko v njih smislu reformovala ustanova prisege v civilni pravdi.

Dvojimo, da bi dosedanje izkušnje z zaslišavanjem strank kot prič podpirale rečeni smoter, kateri ima v rečenih določilih tako reven temelj.

Oglejmo si najprvo § 53. mal. post. Tu se piše, da je praviloma tisto stranko zaslišati prvo kot prič, katera je dolžna dokazati sporno okolnost. S tem se je na glavo postavilo načelo, katero imajo naša ostala postopanja za dokazovanje s prisego, načelo, da ima prvo pravico prisege tista stranka, katera je protivna dokazadolžni stranki. S pravilom pa smo kmalu pri kraji. Saj uže 2. odstavek tega š-a določa, da sodnik lahko sklene zaslišati najprvo protivno stranko, ako to predlagata obe stranki ali je sicer dobro, da se zve resnica. Prvi slučaj se ne pripeti lahko, pač pa je navadno takó, da sodnik, če hoče, lahko smatra za dobro zaslišati protivno stranko in jo, zopet le, če hoče, tudi zasliši. Tu pa je veliko sa-

movoljnosti sodnikove in zato je menda koj za tem § 56. mal. post., kateri piše: Vsaka stranka lahko zahteva, da se zasliši tudi ona kot priča, ako je bil nasprotnik uže zaslišan. Motivi pišejo k temu: Vsekakor mora imeti vsaka stranka (če ni po zakonu prisega nezmožna ali sicer od nje izključena) pravico pripravljeno, da tudi njo čuje sodnik z njenimi zapriseženimi izjavami, ako se je bil njen protivnik pod prisego izpovedal; naj ne bode prisiljena, da bi morala sodnika pustiti pod utisom jednostranskih prisežnih navedeb njenega protivnika; načelo „audiatur et altera pars“, načelo, da je tedaj, kedar sme jedna stranka dokazovati, pripustiti protivno stranko k protidokazu, veljati mora tudi za ta način dokazovanja. To se vse dobro čita. Ali zakon (§ 56) ne piše jasno, da bi sodnik tudi zavezan bil zaslišati protivno stranko, ki to zahteva. Iz prakse vem, da se take zahteve praviloma odbijejo. Kaj hočete, pravi sodnik, da naj mi sedaj, ko je dokazovatelj okolnosti pod prisego potrdil, protivna stranka iste okolnosti pod prisego zanika? Komu naj bi potem verjel, kdo je potem krivo pričal? Niso vedno neosnovani taki odgovori. Dovolilo bi se lahko, da se tudi protivna stranka zasliši kot priča, ako bi ta stranka ponujala dokaz samo za to, da preustroji navedbe dokazateljve ali da pove svoje posebne ugovore. Toda največkrat je tako, da protivna stranka, če se zaslišuje kot priča, kar izpodbija resnico dokazovateljevih trditev, razlagajoč, da ni res, kar je dokazovatelj trdil pod prisego. Tu je torej dvojno, protivno si pričevanje, a jedno je gotovo krivo. Naravno je, da se hoče sodnik izogniti temu protislovju in sicer tem rajši, ker se ne more uveriti, kdo je krivo pričal. Zakon mu sicer dovoljuje, da sme drugo stranko preje zaslišati in šele potem skleniti, da jo zapriseže, oziroma tega mu ni treba skleniti, ako se mu njene izpovedi pokažejo povse neverjetne. Zapriseči pa mora tudi to drugo stranko, ako ni jasno, da so njene navedbe povse neverjetne. Potem pa sodnik dobi dvojno, protivno si izpovedanje. Odloči naj se za to ali za ono, vselej sodi o poštenji jedne ali druge stranke, to pa je težka sodba, zlasti težka za sodnika, ki svojega okraja še ne pozna, in usodna tudi, ker javno izreče sum, da je nekdo pričal po krivem.

Polno neprilik in nevarnostij torej izhaja iz tega, če se ravna po načelu, da je zaslišati dokazadolžno stranko prvo kot

pričo, ako pa se hočejo uporabljati tudi določila, katera pripuščajo protivno stranko k poznejšnjemu prisežnemu zaslišanju. Ugodno pozicijo dokazovateljevo v našem malotnem postopanju kmalu spozna objestni pravdar. Saj mu ni treba, kakor da drzno trdi faktični temelj svoje tožbe, da moško nastopi, mirno priseže, in verjame se njemu, ne pa njegovemu protivniku, kateri se znabiti neokretno in plašljivo vede. Sodnik kasneje spozná, s kakšnim poštenjakom mu je bilo opraviti, in ne verjame mu več, a za pravde, katere je uže dobil, je spoznanje prekasno. Sicer pa bode poštenjak svojo odločnost lahko zopet pokazal, kedar pride novi sodnik. Praksa, da se pod prisego zasliši samo stranka, katera je dolžna dokazati sporno okolnost, in da se po tem tudi stori razsodba, ta praksa tudi jako otežuje kazenski pregon krivega pričevanja. Dokazovatelj namreč navadno trdi, da se je nekaj dogodilo ali da je nekaj obstojalo. Protivnik njegov pa tej trditvi odreka resničnost in jo prereka. Mnogo laglje pa je dokazati, da se je nekaj dogodilo ali da je nekaj obstojalo, nego li dokazati, da se nekaj ni dogodilo ali da nekaj ni obstojalo. Kazenski sodnik bode torej težje napravil dokaz krivega pričevanja pri obdolženci, kateri je v civilni pravdi izpovedal se pod prisego afirmativno, nego li pri obdolženci, kateri je v civilni pravdi izpovedal se pod prisego negativno.

Menim, da bi bilo za pravico in razsojanje bolje, ako bi se propisalo, da naj sodnik ob odločilni okolnosti zasliši samo jedno stranko pod prisego in to praviloma protivnika dokazovatelju. Izjema bi bila le tedaj, ako se stranki sami zjedinita, katera izmed njiju naj potrdi s prisego svoje navajanje. Dokazovatelja samega bi bilo zaslišati le tedaj, kedar se protivnik odreče pravice, da je pod prisego zaslišan, ter če zahteva, naj se zasliši dokazovatelj (nekako zavračanje prisege, kakor v rednem in sumarnem postopanju). Ako protivnik dokazovateljev ne bi hotel pod prisego izpovedati se ter ne bi zahteval zaslišanja dokazovateljevega, potem naj bi se trditev dokazovateljeva smatrala za resnico. Tako bi se prisega upotrebljala bolj po redkem, nego sedaj po določbah našega mal. postopanja, po katerih je časih dopustiti prisego obeh strank v jednom in istem vprašanji, in tudi za sodnika bi bila naloga laglja.

Naše mal. postopanje ima določilo, s katerim označene hibe sedaj urejenega zaslišanja strank kakor prič lahko praksa odstranjuje kolikor toliko. Odstavek 2, §-a 55. dovoljuje sodniku, da sme najprvo zaslišati stranko, katera je protivna dokazadolžni stranki. Tega ustanovila naj bi se posluževal koiikor moči malotni sodnik, najprvo zaslišal protivno stranko, za njo pa dokazovatelja samo tedaj, ako bi on, čeprav je opozorjen na zapriseženo izpoved svojega protivnika, nikakor ne odnehal zahtevati, da tudi njega zasliši kakor pričó. Koliko naj sodnik verjame jedni ali drugi stranki, to se prepušča njegovi vesti; če je verodostojnost obeh strank jednaka, je bolje, da se veruje protivniku dokazovatelja, ker dokazovatelj laglje dokaže svojemu protivniku, da je krivo pričal, nego li narobe.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Solastnina, užitna ali najemna pravica? Lastnik ali najemodavec ni zavezan, da bi uživavcu ali najemniku poslopje, katero je naključje popolnoma uničilo, znova zgradil ali pa za to odškodnino plačal.

Alfonz grof A. in drugovi vložili so proti deželnemu odboru kranjskemu kot zastopniku dežele kranjske pri deželnem sodišči v Ljubljani tožbo: Dežela kranjska mora dne 17. februarija 1887. l. pogorelo gledišče, v katerem so tožitelji imeli pravico, da so, plačavši podjetniku vstopnino za partêr, oziroma nekateri letno podporo 10 gld. 50 kr. av. v., udeleževati se vseh javnih, v tem gledišči prirejenih predstav, v teh ložah po njih prostornosti, — popolnem takšno, kakeršno je poprej bilo in na istem mestu zgraditi znova, ali pa, ako tega ne more ali ne mara, posameznim tožiteljem plačati odškodnino, ki je primerna kapitalni vrednosti posameznih lož. Ta vrednost naj se likviduje s posebno tožbo.

Deželno sodišče odbilo je tožbo z rabsodbo z dne 26. aprila 1890, št. 2455 iz naslednjih razlogov:

Nekdanjo stanovsko jezdarno pre naredili so l. 1764. tako, da je služila glediškim predstavam in plesnim zabavam. Stroške za to pre naredbo plačala je nekaj deželna, nekaj pa so se pokrili s kupnino, ki se je nabrala od zasebnikov s prodajo lož. Za upravo tega poslopja postavljen je bil posebni nadzornik in uvedena posebna računska knjiga. Ko pa poslopje ni več zadoščalo svoji svrhi, pre naredili so koncem poprejšnjega stoletja gimnazijsko poslopje na Št. Jakobskem trgu v Ljubljani v reduto. Ker so potrebščine za gledišče vedno bolj naraščale, odkazali so stanovi tudi dohodke dveh hiš, ki sta poprej šolskim svrham služili, glediškemu zalogu.

Za časa Francozov l. 1809. bila je vsa stanovska in deželna lastnina zasežena. Po odhodu Francozov pa se je z raznimi dvornimi in drugimi dekreti z let 1814.—1834. ta lastnina vrnila in lastninska pravica stanov na omenjenih 4 poslopih izrecno priznala ter odredilo se je, da glediški zalog, ki je sestojal iz dohodkov omenjenih 4 hiš, ne bodi v nikaki dotiki z deželno blagajnico, da se ta zalog sam vzdržuj in svoje potrebščine sam zalagaj, da bodi pod posebno upravo in da stanovom ni več voditi gledišča.

Dohodki glediškega zaloga pa niso zadoščevali vsem potrebščinam, in omenjena poslopja prišla so celo zaradi zaostalih davkov pod politično sekvestracijo in prav, ko se je sekvestracija zopet odstranila, odredilo se je, kakor uže zgoraj omenjeno, da se izroči posebna uprava glediškega zaloga kranjskim stanovom pod pogojem, da se ta zalog upravlja ločen od stanovskega glavnega zaloga.

Leta 1841. bilo je treba gledišče pre narediti in odbor stanovskih zastopnikov (Ständisch-Verordneten-Stelle) pozval je dne 29. dec. 1841 posestnike lož, naj se udeležé obravnave, ki bode dne 16. februarja 1842 glede potrebnih pre naredb in njih prispevkov, in sicer gotovo, ker je od uspeha te obravnave z večine zavisen daljni obstanek gledišča. Gledišče se je pre naredilo in razširilo, a v to potrebni stroški so se založili s prispevki, katere so posestniki lož vsak po 200 gld. plačali, potem s kupnino za 9 lož, ki so se v razširjenem gledišči na novo napravile, t. j. 8200 gld., in pa s posojilom iz stanovskega glavnega ali pokrajinskega zaloga. Glediški zalog in vse druge stanovske zaloge prevzel je ustavni deželni zastop v svojo upravo, a tudi sedaj smatral se je glediški zalog

vedno za posebni zalog in je ločen v proračunih ter v računskih zaključkih.

Od vseh 69 lož bilo jih je v posesti zasebnikov 53; ostalih 16., med temi tudi takozvana dvorna loža, pripadalo je glediskemu zalogu in te lože so, razun dvorne lože, vselej oddale se na korist glediškega zalog.

Iz priloženih listin je razvidno, da so stanovi, odnosno odbor stanovskih zastopnikov, prepustili kupcem lože popolno nepreklicno lastnino, in to kaže osobito tudi dodatek pogodbi z dne 23. sept. 1766, sklenjeni med deželno kranjsko in Rihardom grofom Turjaškim, katera slove, da ima kupec pravico, razpolagati s svojo ložo, kakor se mu ljubi, le prepovedane so mu vse zunanje izpremene in olupšave. S pogodbo, katero je sklenil odbor stanovskih zastopnikov kot zastopnik glediškega zalog, dne 4. dec. 1849 in odobril gubernij ter potrdil deželni zbor, prodala se je loža 39. za 1000 gld. E. vitezu Andrioliju in izročila mu v popolno in nepreklicno lastnino proti temu, da vsakokratni posestnik plača letni prispevek 10 gld. konv. denarja vsakokratnemu podjetniku gledišča; kupec pa se je v to zavezal za se in za svoje pravne naslednike.

Lože bile so predmet raznovrstnemu zasebnopravnemu prometu; zastavljali so jih radovoljno in zvršiloma prodajali in dedovali. Odbor stanovskih zastopnikov, oziroma deželni odbor pisal je zaradi razpreglednosti posebno knjigo (Logengrundbuch). V to knjigo upisavali so vselej posestnike lož, če so dokazali pridobitev z listinami. Razun tega imeli so tudi zbirko listin o ložah.

Še tudi pozneje donášali so posestniki lož prispevke, osobito leta 1882., ko je bilo treba gledišče nekoliko prenarediti zaradi nevarnosti ognja.

To gledišče uničil je v noči dne 17. febr. 1887 požar tako, da je ostalo le še zunanje zidovje in da je tudi zidovje okoli pozorišča jako trpelo; to je notorično in tudi dokazano po posebnem zvedenškem izvidu v večni spomin.

Poslopje je bilo pri zavarovalni družbi »Riunione adriatica« zavarovano. Tudi posestniki lož so plačevali po 3 gld. na leto od vsake lože kot zavarovalni prispevek deželni blagajnici. Zavarovalna družba izplačala je po požaru 60.000 gld. deželnemu odboru kranjskemu. Od tega zneska odkazal je deželni zbor s sklepom z dne 21. jan. 1888 posestnikom lož po 300 gld. za celo ložo.

Po soglasnem priznanji obeh strank so imeli posestniki lož pravico, da so plačavši vstopnino, odmerjeno za partêr, v svojih ložah udeleževali se vseh predstav v tem gledišči, katero je sedaj za deželo kranjsko vpisano v kranjsko deželno knjigo v vložku št. 44; dalje so imeli ti posestniki lož pravico, da so svoje lože za posamezne slučaje ali tudi za celo sezono smeli dati v najem ali pa tudi prodati. Predstave je prirejal kak podjetnik, kateremu se je poslopje zadnji čas oddajalo pod pogoji, dogovorjenimi z deželnim odborom. V dogovoru med posestniki lož in deželnim odborom z dne 13. junija 1883 dovolilo se je posestnikom lož nekoliko upliva pri izvolitvi podjetnikove osebe in pri določitvi, kaj je storiti podjetniku; vendar toženec zanika pravomočnost tega dogovora.

Tožitelji trdijo, da so za časa požara bili zakoniti posestniki v tožbi imenovanih 44 celih in 6 polovičnih lož. To pravico do lož, kakeršna je po svojem obsegu zgoraj označena, imenujejo tožitelji pravico užitka, ki jim pristojna na glediškem poslopi, oziroma na ložah, kot delih tega poslopja, in zahtevajo oziraje se na določila § 514. obč. drž. zak., da dežela kranjska kot lastnica služne stvari prizna to pravico užitka, da zgradi gledišče z 69 ložami v istem obsegu in v isti legi, s parterjem, s pozoriščem in s postranskimi prostori vred, ako pa tega ne more ali noče storiti, da plača za pogrešani užitek odškodnino, glavnični vrednosti posameznih lož primerno, katera se bode še posebej likvidovala.

Toženka je zanikala najprvo aktivno legitimacijo tožiteljev, češ, ti niso dokazali, da jim gre pravica do lož.

Ta ugovor je pa neutemeljen. Najprvo je treba opomniti, da je deželni odbor, izvršujoč sklep deželnega zbora, posestnikom lož poslal dopis z dne 1. majnika 1888, št. 816, s katerim jim priobčuje sklepe deželnega zbora glede glediškega vprašanja, in naznanja, da se jim bode izplačala zavarovalna svota. S tem dopisom priznala je dežela nedvojbeno, da je pristojala osebam, imenovanim v tem dopisu, oziroma njihovim pravnim naslednikom, za časa požara pravica do lož. Pri onih tožiteljih, ki upirajo svojo legitimacijo na ta dopis (in teh je velika večina) torej ni dvomiti ob upravičenju za tožbo, kajti na nadaljnji ugovor toženkin, da deželni odbor za takšno priznanje ni bil upravičen in da torej njegovo priznanje ni zavezno, se ni moči ozirati, ako uvažujemo, da je deželni zbor deželnemu odboru naročil, naj dá odškodnino, ki jo zavarovalna družba izplača

posestnikom pogorelih lož, na izvoljo in da je deželni odbor, izvršuje to naročilo in kot upravitelj gledišča in drugih, s tem sovisnih rečij, ta dopis poslal posestnikom lož. Za ostale posestnike lož dokazana je aktivna legitimacija nekaj z drugimi listinami, nekaj s priposedovanjem.

Isto tako neopravičeno pa je, prerokati pasivno tožno legitimacijo, češ da je baje le glediški zalog smatrati za pravega toženca. Po listinah, priloženih od tožiteljev samih, je baje glediški zalog, ki ga je smatrati tudi za prodajalca, popolnem ločen od deželnega zaloga in je samostalna pravna oseba. Le glediški zalog more imeti zaveznosti nasproti tožiteljem, dežela kranjska pa k njim nikdar ni stopila v pravne odnošaje. Tako trdi toženka. Ali dežela kranjska je nedvojbeno lastnica glediškega poslopja, čigar užitek tožitelji zahtevajo. Na deželo kranjsko prešel je tudi glediški zalog, čigar raba in uprava pristojna po §§ 20, 21 dež. reda deželnemu zastopu kranjskemu. Deželni zastop se je v svoji seji z dne 21. januarija 1888 nedvojbeno izjavil, da je zalog, namenjen glediškim svrhám, deželna imovina, da je njegova ustanova le slučajna, in da mora deželnemu zastopu ostati pravica, prosto razpolagati s tem zalogom.

Vzlic temu pa je tožbena zahteva v svoji celoti neutemeljena.

Če se pretresa kako pravno razmerje, odločilen je položaj, ki obstoja za časa njegove ustanove. Na to stran je pa dokazano, da so stanovi dežele kranjske nekdanjo jezdarno, t. j. del stanovske imovine odločili v glediške svrhe. Vender pa ni dognano, da naj to poslopje trajno, za vse čase služi tem svrhám, še manj pa, da so stanovi, oziroma kranjska dežela kot njih pravna naslednica, zavezani, to poslopje zopet postaviti. Tako tolmačenje pojma ustanove bilo bi tudi proti jezikovnim pravilom. Ustanova je dovršena, kedar se izroči namenjeni predmet, a kake dolžnosti več ustanovniku, brez posebnih določil nikakor ni moči nakladati. Ne glede na to, pa s to ustanovo deželne imovine nikdor ni pridobil zasebnih pravic, na katerih podlogi bi mogle tretje osebe iz zasebnopravnega naslova pôtém civilne tožbe zahtevati, da se ustanova natanko izpolnjuje. Ustanova se presojuje le z javnopravnega stališča.

Zasebnopravni odnošaji med deželo in tožitelji, oziroma njih pravnimi predniki so se še le ustanovili s pogodbami, s katerimi so se prodale lože. S temi pogodbami pridobili so kupci lastnino lož, ali

bolje, kar tožitelji tudi sami razlagajo, pravico, da smejo predstavam v ložah prisostvovati ali lože drugam oddajati. Tej pravici, ki so jo pridobili kupci, plačavši kupnino, odgovarja zaveznost dežele, kupcem pustiti izvrševanje pridobljene pravice, ne motiti jih v tem izvrševanju, ampak skrbeti osobito pri oddaji gledišča podjetnikom za to, da se posestnikom raba lož nikdar ne zabrani. Ako je dežela posestnikom lož dovolila izvrševanje te pravice in skrbela, da tega izvrševanja tudi drugi ne ovirajo, zadostila je za-se popolnoma dvostranski pogodbi. Posestniki lož pa ne morejo niti iz javne ustanove izvajati kake zasebne pravice niti ne morejo dokazati, da je dežela, bodisi pri prodaji lož, bodisi pozneje njim podelila kaj več pravic, ali pa prevzela obširnejših dolžnostij. Tožitelji sami priznavajo, da jim dežela ali njen zastop nikdar ni zabranila izvrševanja njihovih pravic. Ako je pa nadaljnje izvrševanje te pravice onemogočilo naključje, za katero dežela ni odgovorna, potem zadene to naključje deželo in posestnike lož, deželo, ker je izgubila poslopje, posestnike, ker so izgubili svoje pravice, katerih obstoj je bil zavisen od obstoja poslopja.

Tožitelji sami priznavajo, da dežela ni zavezana, prirejati predstava, oziroma za prirejanje pridobiti podjetnika. Ako pa dežela niti v to ni zavezana in je torej popolnem upravičena ložne pravice izjaloviti, neoddavši gledišča, potem je gotovo tudi ni moči siliti v to, da poslopje z nova postavi, ker je izvrševanje omenjenih pravic postalo po naključji nemožno.

Tudi so bile stranke vedno prepričane, da dežela ni zavezana ustanove za vselej vzdržati. Ko so postala neka popravila v gledišči potrebna, pisal je odbor stanovskih zastopnikov dne 29. dec. 1841 posestnikom lož, da je od ugodnega uspeha pogajanj o prispevkih k popravilom največ zavisen daljnji obstoj stanovskega gledišča. V istem smislu pozival je dopis istega oblastva z dne 12. dec. 1851 posestnike lož, naj marljivo podpirajo gledišče, ker najemščina od lož popolnem odpade in ker je obstoj gledišča v nevarnosti. Tudi posestniki lož so bili prepričani, da dežela ni zavezana v trajno vzdržanje ustanove, in to razvidno je iz tega, ker so posestniki lož, kar tožitelji sami priznavajo, donášali prispevke.

Da bi se bilo to pravno razmerje, kakeršno je bilo v začetku ustanovljeno, pozneje na škodo dežele izpremenilo, tega niti tožitelji ne trdijo. To razmerje so tudi pogodniki, ko so sklepali kupne

pogodbe o ložah, takisto razumeli, kajti smatrali so lože za kupni predmet in torej so, izročivši ta predmet, tudi njega nevarnost hoteli predeti na kupca.

K istemu zaključku pridemo, ako se pravno razmerje med obema strankama smatra za nekak užitek, kakor sodijo tožitelji, ali pa za neko vrsto rabokupne pogodbe, kar je vsekakor pravilneje.

Brezdvomno pravica posestnikov lož ni pravica užitka na glediškem poslopji in uže iz tega razloga ne gre uporabljati §§-ov 514 in 515 obč. drž. zak. Ali neglede na to premine pravica užitka, ki je še pa tudi osebna služnost (§ 529. obč. drž. zak.), kakor vsaka služnost, po § 525. obč. drž. zak., ako pogine stvar; in ako se primerja to zakonovo določilo s §§ 514. in 515. obč. drž. zak., potem je jasno, da »zidanje« v teh §§ ne znači na novo postavljati kakega poslopja, nego brez tega le take stavitve, katere presegajo mero v § 513. obč. drž. zak. omenjenih navadnih popravil.

A tudi rabokupna pogodba se po § 1112. obč. drž. zak. razruši, ako pogine stvar, v rabo dana in pri naključni nezgodi ni nobena stranka drugi odgovorna. Poudarjati je tudi, da so tožitelji pridobili pravico le v določenem gledišči in na določenih ložah in da je ta pravica preminola, ko je požar uničil gledišče (§ 1447. obč. drž. zak.). Stanje, katero je povzročil požar, je takšno, da je smatrati gledišče za uničeno, — o tem po povedbah tožiteljev in po zgoraj omenjenem zvedenškem dokazu ne more biti dvojbe.

Konečno je tudi na to opozoriti, da po odloku političnega deželnega oblastva ni dovoljeno, gledišča na poprejšnjem mestu zopet postaviti.

Tožbeno zahtevo je bilo torej odbiti in tudi oni del zahteve se je odbil, ki meri na pripoznanje pravice, ker je s stvarjo preminola tudi pravica in toraj o kakem pripoznanju ne more biti več govora.

Proti tej rzsodbi vložili so tožitelji apelacijo, katero je pa višje dež. sodišče v Gradci, potrdivši rzsodbo prve instance, zavrglo z odločbo z dne 24. septembra 1891, št. 6326 iz nastopnih razlogov:

Tožitelji izvajajo svojo tožbeno zahtevo iz pogodeb, katere so sami, oziroma njih pravni predniki sklenili z deželo o prodaji lož, a potem iz ustanove gotovega dela deželne imovine za glediške

svrhe in iz zaveznosti dežele, izvirajoče iz te ustanove, da dežela rabi glediški zalog primerno njegovi ustanovi.

Ker v pričujočem slučaju ne gre za kako javnopravno razmerje, ampak jedino le za dokaz zasebnopravnega razmerja, katero je nastalo med tožitelji in toženo deželo po prodaji lož, to je jasno, da je za razsodbo odločilna jedino le vsebina sklenenih pogodb. Iz teh pogodb pa se da samo to izvajati, da je tožena dežela zavezana dopustiti, da se udeležujejo tožitelji v ložah, ki so postale njih lastnina, glediških predstav v poslopji, katero so stanovi namenili za gledišče. Zaveznosti stanov, oziroma dežele, skrbeti za to, da se prirejajo take glediške predstave, ne ustanavljajo omenjene pogodbe niti za gotov čas, še manj pa za vselej. To priznavajo tudi tožitelji sami v pravnih govorih in v apelaciji, kajti tožitelji sami navajajo, da o kaki zaveznosti dežele, prirejati glediške predstave, zá nje ni govora, da pa izhaja ta zaveznost iz tega, ker je dežela dolžna kot lastnica glediškega zaloga, da porablja njegove dohodke za vselej v prirejanje glediških predstav. Ali je to mnenje utemeljeno, tega sodišču v tem slučaju ni soditi, ker tu gre le za zasebnopravno razmerje tožiteljev k deželi, ne pa za razmerje dežele nasproti glediškemu zalogu.

A tudi, ko bi to mnenje bilo utemeljeno, zaradi tega bi položaj tožiteljem ne bil ugodnejši. Pravni naslov, na kateri upirajo tožitelji svojo zahtevo, je in ostane vsebina kupoprodajnih pogodb, katere so se sklenile z nekdanjimi kranjskimi stanovi o ložah in čisto nedopustno je s tem spojiti vprašanje o dolžnosti dežele kot lastnice glediškega zaloga in tako utemeljevati, vsebino kupnih pogodb presegajočo dolžnost dežele nasproti tožiteljem. Da bi pa stanovi, oziroma dežela ne bili zadostili dolžnosti, katero so prevzeli nasproti tožiteljem, da jim dopuščajo v poslopji, za glediške svrhe namenjenem v njih ložah udeleževati se glediških predstav, tega tožitelji niso niti trdili, še manj pa dokazali.

Tožiteljev pravica preminola je tudi po požaru, kateri je upepelil poslopje z njih ložami, kajti goli slučaj zadene tistega, v kogar imovini ali osebi se pripeti.

Iz teh razlogov bilo je tožiteljev apelacijo zavreči in potrditi prvosodno razsodbo, nanašaje se tudi na njene, stvarnemu in pravnemu položaju primerne razloge.

Najvišje sodišče je izvenredno revizijo tožiteljev z odločbo z dne 11. februarija 1891, št. 14240 zavrglo in izreklo, da prvi instanci nista zakonu protivno tolmačili dotičnih zakonovih določil, ako pravnega razmerja tožiteljev k Ljubljanskemu gledišču glede lož nista smatrali niti za užitek celega poslopja v občē, niti za užitek posameznih lož, in tudi ne s tem, ko sta izrekli, da so pravice tožiteljev z naključnim pōginom glediškega poslopja po §§ 525. in 1447. obč. drž. zak. preminole, tudi ko bi jih bilo smeti smatrati za omenjeno pravico užitka.

Dr. R. Pipuš.

b) K uporabi §§ 884. in 1062. obč. drž. zak.

Okrajno sodišče v Z. je z razsodbo z dne 12. septembra 1890, št. 3679 razsodilo: Toženi Jakob Z. je dolžan pripoznati, da je tožitelju Mihi O. dne 29. majnika 1890 prodal svoj travnik, parcelo 714 v vložku 133 kat. obč. D. za 1200 gld. in 5 gld. darila, da je tožitelj 605 gld. takoj odštel, da je bilo dogovorjeno: tožitelj, mora plačati ostanek kupnine 600 gld. o božiči 1890. l. brez obrestij, v dejansko posest travnika stopi takoj, pismeno kupno pogodbo je napraviti v 8 dneh, da kupec vknjiži lastninsko pravico zase pri travniku takoj; toženec se mora te kupne pogodbe držati, drugače je tožitelj upravičen, da na podlogi te razsodbe vknjiži zase lastninsko pravico pri omenjenem zemljišči.

Razlogi:

Dne 29. majnika 1890. l. prodal je Jakob Z. tožitelju svoj travnik, parcelo 714 kat. obč. D., kateri je sam vpisan v vložku 133 kat. obč. D., za dogovorjeno kupnino 1200 gld. in 5 gld. darila hčeri prodajalčevi. Dogovorjeno je bilo, da plača kupec Miha O. 605 gld. takoj, ostanek 600 gld. pa o božiči 1890. l. brez obresti, potem da nastopi kupec dejansko posest travnika takoj, da se kupno pismo napravi v 8 dneh za vknjižbo lastninske pravice pri omenjenem zemljišči v prid Mihi O. Vse to sta potrdila priči Ferdo Z. in Fran S. z dodatkom, da se je ves dogovor vršil resno, prostovoljno, brez vnanjega upliva ter da je kupec takoj odštel 605 gld. Toženec ugovarja, da to ni res, da je on zmešan, ker je uže 81 let star, priznava pa, da mu je tožitelj 605 gld. odštel, katere je pa pozneje hči njegova nazaj nesla; ta hči pa trdi, da se ničesar ne

spominja. Če se uvažajo izjave navedenih klasičnih prič, po katerih je na podlogi § 137. obč. sod. reda smatrati popolnem dokazanem, da je Jakob Z. zadevni travnik pod navedenimi pogoji resno, brez upliva in prostovoljno prodal, tedaj se je kupna pogodba sklenila popolnem po določilih §§-ov 865. in 869. obč. drž. zak. in bilo je zategadelj tožbi ugoditi,

Toženec je vložil apelacijo in višje dež. sodišče v Gr. je z odločbo z dne 7. januarija 1891, št. 10048 prvosodno razsodbo predrugáčilo in zahtevo tožiteljevo odbilo iz naslednjih razlogov:

Toženec se v svoji apelaciji vzklicuje na določbo § 884. obč. drž. zak. Ali treba ni pretresati vprašanja, je li to zakonovo določilo tu uporabljati ali ne, kajti tožbeno zahtevo je odbiti uže zategadelj, ker ni utemeljena zaradi trditev tožitelja samega. Zahteva meri na pripoznanje kupne, določene dogovore obsegajoče pogodbe, in razsodba, katera izteče v tem pravnem prepiru, nadomesti naj pogodbeno listino. Jasno je, da je tej zahtevi moči ugoditi samo tedaj, ako tožitelj dokaže, da je s tožencem sploh bil sklenil kupno pogodbo, potem pa tudi, da je bila pogodba natančno dogovorjena s tistimi določbami, katerim zahteva pripoznanja. Po tožbeni zahtevi bodi toženec dolžan pripoznati, da se je bil zavezal izdati tožitelju v 8 dneh po sklenjenem kupu z dne 29. majnika 1890 kupno pismo z dovolitvijo, da tožitelj lahko pri kupljenem posestvu dá takoj vknjižiti lastninsko pravico sebi v prid — tožitelj torej bodi upravičen, da smé, ko plača drugo polovico kupnine, kar bi se naj zgodilo še le o božiči 1890. leta, svojo lastninsko pravico vknjižiti pri kupljenem posestvu. Ali tožitelj ni trdil niti v tožbi niti v pravdi, da bi bila dogovorjena takšna določba in tudi priči nista takega dogovora potrdili. Po navedbah tožbe se je pač nekaj določilo, gledé na izročitev kupljenega posestva v fizično posest tožiteljevo, ničesar pa se ni določilo za izročitev v zemljeknjižno posest. Te izročitve je mogel tožitelj po § 1062. obč. drž. zak. zahtevati le, ako ob enem odšteje vso kupnino. Če tožitelj hoče, da mu je toženec zavezan poprej izročiti, tedaj mora on dokazati dogovor, kateri bi ga upravičil kaj takega zahtevati. Takega dogovora pa on niti trdil ni. Tožbeno zahtevo, katera je po svoji naravi jednotna, bilo je zategadelj vso odbiti, kajti sodnik ni upravičen, da bi samovoljno izločeval pogodbene določbe in tako nekaj drugega prisodil, nego li je zahteval tožitelj. To, da je v tem času tudi uže druga polovica

kupnine zapadla v plačilo, ne more premeniti pravnega položaja, ker tožitelj zahteva to, da naj bi upravičen bil na podlogi bodoče razsodbe vknjižiti svojo lastninsko pravico, kar bi potem lahko storil, ne glede na to, je li plačal vso kupnino ali ne, to pa ne bi, kakor je zgoraj razloženo, utemeljeno bilo niti v zakonu, niti v določbah pogodbe, katere trdi tožitelj. Zategadelj je bilo apelaciji toženčevi ugoditi in tožbeno zahtevo odbiti.

Reviziji tožiteljevi je najvišje sodišče z odločbo z dne 8. aprila 1891, št. 4497 ugodilo, predružačilo višjesodno razsodbo, a obnovilo razsodbo prve instance.

Razlogi.

Po tem, kar sta soglasno izpovedali nesumni priči Ferdo Z. in Fran S., ne more biti prvič dvojbe, da se je toženec kupčiji, zaradi katere gre ta pravda, udal s potrebno resno voljo in zadostnim premislekom; to zlasti izhaja tudi jasno iz tega, da je večkrat zatrjeval, kako mu je resen ta sklep, da je naglašal, kaj ga je nagnilo v ta sklep, da se je delj časa obravnavalo, kolika bode kupnina, in naposled iz tega, da so se vršile tiste obličnosti, katere so v deželi v navadi in rabi za ukrepitev vzajemno zaveznega dogovora. Drugič pa po izpovedih prič ni moči misliti, da bi bili pravdni stranki nameravali, perfekcijo posla zavisno storiti od naprave pogodbenega pisma; dogovor, da bodi ta listina napravljena v 8 dneh, drugače nastopi kazen — poziv tožitelja, naj za napravo pogodbene listine poišče potrebnih pisem pri toženci — določba, da tožitelj takoj nastopi fizično posest ter da je zavezan prevzeti od Kresa naprej davek: vse to izraža očitno voljo sopogodnikov, da hočeta smatrati ustni sklep pogodbe za pravovezen in pozneje zapisati ga zgolj zaradi zemljeknjižnega prenosa lastnine. Določilo § 884. obč. drž. zak. torej tukaj ne more priti v uporabo. Tožbeni zahtevi pa se tudi ne protivi to, kar piše § 1062. obč. drž. zak., ker je tožitelj, kar je dokazano, polovico kupnine takoj plačal, in mu je za plačilo druge polovice toženec dovolil rok do Božiča 1890. leta, ker je torej zahteva, naj se mu kupni predmet izroči, upravičena po zakonu. Po vsem tem bilo je obnoviti prvosodno razsodbo, katera je po svojih razlogih še nadalje utemeljena stvarnemu položaju primerno.

c) **Tožba in sporno postopanje ni prikladno za zahtevo dostojnega živeža med zakonci.**

Katarina D. je dne 25. septembra 1889 vložila proti svojemu zakonskemu možu Ivanu D. tožbo, v kateri je navedla, da se je poročila s tožencem Ivanom D., da je ž njim živela v skupnem hiševanju do avgusta 1886, kedar jo je toženec brez razlogov od sebe pognal, tako da je morala iti k tujim ljudem služiti; ona je poskusila večkrat, da bi jo mož Ivan D. v svoje hiševanje vzel, bila je pripravljena izpolnjevati mu vse zakonske dolžnosti, a vse zastonj; naposled, da je dala svojega moža Ivana D. poklicati v juliji k občinskemu predstojniku, da bi ga on pregovoril, naj tožiteljico vzame k sebi in ž njo ravna kot s svojo ženo, Ivan D. pa da je tudi tu z vso odločnostjo izjavil se, da s tožiteljico noče živeti v zakonski vkupnosti. Na podlogi tega je Katarina D., ponudivši dokaze, zahtevala, ker je njen soproj posestnik kovačije in samostojen kovaški obrtnik, da naj bode obsojen dajati jej, primerno njegovemu imetju in stanu, vsaki dan po 20 kr. za življenje tako dolgo, dokler je ne vzame v zakonsko vkupnost.

To tožbo je okrajno sodišče v H. sprejelo in z odlokom z dné 26. septembra 1890, št. 19440 določilo narok za sumarno postopanje.

Na pritožbo Ivana D. proti temu odloku je višje deželno sodišče v P. z odločbo z dné 21. oktobra 1890, šte. 25.868 ta odlok predrugačilo tako, da se tožba, ker za sporno postopanje ni sposobna, odvraca, kajti o dajanji dostojnega živeža med zakonci ni odločevati na podlogi tožbe in spornega postopanja, nego le na zahtevo jedne stranke po uradnem preiskovanji vseh okolnostij po § 14 lit. a) ces. pat. z dné 20. novembra 1852, šte. 251 drž. zak., in tožba, kakor tudi sporno postopanje ne velja za take slučaje,

Pritožbi Katarine D. na to odločbo najvišje sodišče ni ugodilo, nego je z odločbo z dné 16. decembra 1890, šte. 14.724 potrdilo razloge višjega dež. sodišča.*)

---

*) Ta odločba se ne ujema z dosedanjo judikaturou najvišjega sodišča. Prim. odločbe v Gl. Ung. W. šte. 10.532, 6683, 4341, 8398, 8688.

d) K eksekuciji na bodoče dolžnikove tirjatve.

Pavel M. dolguje firmi G. & L. iz raznih eksek. naslovov 560 gl. — Njegovo posestvo se zaradi tega eksekutivno proda in pri likvidacijskem naroku se pokaže, da je iz najvišjega skupila v znesku 300 gld. pokriti najprvo tirjatev eksekutove žene Marije M. iz ženinovanske pogodbe na doti v znesku 400 gld., na zaženilu v znesku 400 gld. in udovščini v letnem znesku 200 gld. — a še le potem pride tirjatev firme G. & L. do poplačila. Zategadelj poprosi ta firma, naj se za njeno tirjatev dovoli eksek. rubežen vseh obrestij, tekočih od založnega kapitala, kateri se pri razdelitvi najvišjega skupila določi za zastavne tirjatve Marije M

Dež. sodišče v Lj. je z odlokom z dne 14. februarija 1891, št. 1357 to prošnjo odbilo, ker firma G. & L. prosi eksekutivne rubežni vseh obrestij, tekočih od založnega kapitala, kateri se morebiti pri razdelitvi skupila za eksek. prodano posestvo Pavla M. nakaže za zastavne tirjatve Marije M. na doti, na zaženilu in na ekvivalentu za živež, vkupe v znesku 1000 gld., hoče torej zarubiti obresti, ki še niso nakazane zvršencu iz skupila, katerih še ne poseduje in katerih, predno niso nakazane, ni moči niti prodati niti tirjati — zato pa tudi iz njih do tistih dob ne more dobiti plačila in je torej prošnjo za sedaj odbiti po smislu § 448. obč. drž. zak., § 340. obč. sod. reda in § 1. dvor. dekr. z dne 29. majnika 1845 št. 889 zb. prav. zak.

Višje dež. sodišče v Gr. je na rekurz firme G. & L. z odločbo z dne 4. marcija 1891, št. 2580 prošnji ugodilo in sicer, zategadelj, ker prositeljica prosi eksek. rubežni zadevnih obrestij za slučaj, če bi bil užitek obrestij priznan njenemu dolžniku Pavlu M., potem ker ni nobenega zakona, kateri bi prepovedoval voditi eksekucijo gledé dolžnikovih še negotovih tirjatev, in naposled, ker deželnemu sodišču v tem slučaju, ko gré le za prvo stopnjo eksekucije, ni bilo preiskavati vprašanja, je li kaj takega po pravu mogoče.

Iz upravne prakse.

Ni dopustna pritožba občine s svojim statutom kot političnega oblastva prve stopnje zoper ukaze višjih političnih oblastev.

C. kr. upravno sodišče je z razsodbo z dne 4. julija 1891, št. 2358 pritožbo Celovške mestne občine proti odločbi c. kr. ministerstva notranjih rečij z dne 9. septembra 1890, št. 1791 zaradi dolžnosti, da mora pri mestnem magistratu vsprejemati slovenske uloge, zavrnilo kot nedopustno.

Razlogi.

Ministerski odlok, proti kateremu je obrnjena pritožba, je odločil, da je Celovski magistrat kot politično oblastvo prve stopnje dolžan vsprejemati slovenske vloge »Katoliško-političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem« brez izgovorov (ne da bi smel zahtevati priloge nemškega prevoda).

Proti tej odločbi je obrnjena denašnja pritožba Celovške mestne občine. Upravno sodišče se je moralo najprej vprašati, ima li Celovška občina v tem slučaju pravico pritožbe, in uverilo se je, da je nima.

V tem slučaju gre za stvar, ki spada po društvenem zakonu iz l. 1867 (§ 28) brez dvojbe in ugovora v področje magistrata kot političnega oblastva. Znano je, da imajo občine v izročnem področji vse druge dolžnosti, nego li v domačem področji, in to je jasno iz temeljnih določeb za občinsko uredbo z dne 8. marcija 1862, št. 18 drž. zak. (čl. V., VI., XIII. in XXIII.) Tudi Celovski mestni statut z 9. junija 1850, št. 355 dež. zak. določa pravice in dolžnosti Celovške občine glede izročnega področja nasproti vladi v §§ 57., 109., 118. in 119., po katerih mora župan in njemu podložni magistrat oskrbovati področje, izročeno od državne oblasti, kakor mu velewa zakon ali pa višje oblastvo, ter tudi natančno izpolnjevati vse ukaze namestništva v rečeh javne službe.

Ako je pa Celovec, oziroma njegov župan v rečeh izročnega področja uže sploh podložen državnim oblastvom, velja to še toliko bolj za take reči, pri katerih deluje župan, oziroma njemu podložni magistrat kot politično oblastvo prve stopnje, in razvidi se to lahko iz § 4. zakona z dne 19. majnika 1868, št. 44 drž. zak. in iz § 6.

c. ministerskega ukaza z dne 19. januarija 1853, št. 10 drž. zak. Po teh zakonovih določilih morajo cesarska oblastva in občine s svojim statutom politično upravo oskrbovati pod vodstvom deželnega predsednika; vsa politična oblastva so torej podrejena namestništvu, katero ima pravico, tem političnim oblastvom, uradom in organom v določenem področji in pri zvrševanju višjih ukazov dajati pojasnila in naročila. Občine s svojim statutom so torej kot politična oblastva prav tako podložne višjim političnim oblastvom, kakor cesarska politična oblastva prve stopnje.

Omenjeni ministerski odlok, proti kateremu gre pritožba, je za Celovško mestno občino kakor ukaz višjega političnega oblastva do nižjega oblastva. Da bi se pa nižja oblastva pritoževala zoper višja, to ne gre, ker imajo višja oblastva pravico nadzorovanja nad nižjimi, in sploh bi bila potem nemožna vsaka redna uprava. Torej tudi Celovška mestna občina kot politično oblastvo prve stopnje nima pravice do take pritožbe. Če bi prav to oskrbovanje politične uprave občini prizadelo kake troške, vender to le izhaja iz dolžnostij, ki jih je občina prevzela kot politično oblastvo prve stopnje, in ker občina teh dolžnostij tudi ne zanika, nima pravice, da bi svojo pritožbo upirala na to posledico. Zato je bilo predloženo pritožbo, ne da bi se stvar sama preiskovala, odbiti kot nedopustno po § 2. in 21. zak. z 22. oktobra 1875, št. 36 drž. zak. ex 1876.

Tretja glavna skupščina mednarodnega združenja kriminalistov

je bila od 25. do 27. avgusta t. l. v Kristijaniji. Otvoril jo je sedanji norveški pravosodni minister. Predsednikom jej je bil izvoljen bivši minister Birch-Reichenwald, podpredsedniki: dr. Ueppström iz Stockholma, tajni justični svetnik Seuffert iz Bonna in prof. dr. Zucker iz Prage. Sicer bili so zbrani prvi kriminalisti vseh narodov.

Prvo vprašanje je bilo, kako je z denarno kaznijo v zistemu kaznij. Tu je nasvetoval prof. Liszt iz Halle, naj bi se odobrila naslednja načela: I. Zakonodavstvu in pravosodju se priporoča, da naj se bistveno več uporablja denarne kazni, seveda mora biti

ta primerno smotru uravnana. II. Denarno kazen je v posameznem slučaju odmeriti glede na imovinske razmere obsojenčeve; za podlogo temu je jemati letni davek, odnosno dnevno mezdo obsojenčevo. III. Dopusčati je delno poplačevanje te kazni, posilno iztirjanje njeno bodi bolj preprosto in odločniše — tako se bode bolj gotovo plačevala denarna kazen. IV. Če se kazen denarno res ne dá iztirjati, potem je ni premeniti v kazen na svobodi, nego obsojenec, kateri ne more plačati, naj denarno kazen odsluži z delom, v katero naj se prisili, če treba, z zaporom. V. Načelo pogojne obsodbe je na denarne kazni uporabljati kot jamstvo mirú.

Prof. Hagerup iz Kristijanije je razložil, kakó je s temi načeli v norveških in švedskih zakonih ter razodel nazore, ki se niso povse ujemali z izvajanji Lisztovimi. — Prof. Zucker je naglašal, da denarna kazen zasluži širše uporabe v zakonih in v praksi, nego je ima sedaj, to da zahteva socijalni duh naše dobe; svari pa, da bi se po Lisztovem denarna kazen uporabljala brez izjeme pri vseh kazenskih rečeh najnižje vrste; potem ne sme biti tako, da bi si imovit človek lahko vedno dovoljeval nekatera kazniva dejanja, samo če plača razmerno malostno vsoto, nego, če bi se ponavljalo takšno, pod denarno kaznijo prepovedano dejanje, n. pr. hitra vožnja, hitra ježa itd., onda bi bilo spoznati na kazen na svobodi in zategadelj morala bi veljati določba za preminjanje kazni glede vseh takšnih deliktov; zlasti bodi denarna kazen primerna imovini obsojenčevi, prenizke so kazni v modernih zakonih za važne delikte, navadni maksimum 500 – 1000 gld. ne pomeni za imovitega človeka nikake izgube, ne prizadene mu nikakega zlá, torej ni kaznovan; delno poplačevanje denarne kazni je priporočati brezpogojno, ker ubožec in celo delavec in nižji obrtnik sploh ne more takoj plačati po 10—20 gld. kazni, a krivično bi bilo, če bi se mu zategadelj premenila ta kazen v kazen na svobodi, če bi se mu odtegnila svoboda in osebna čast, pač pa naj mu je dopuščeno delno poplačevanje in tu mu bode vsako delno plačilo občutna pokora, katera se obsojencu za vse čase utisne v spomin ter ga obvaruje, da ne ponovi dejanja; prav tako je priporočila vredno, če se na denarno kazen uporablja pogojna obsodba, ki je v Belgiji in na Angleškem pokazala tako lepe uspehe. — Nazorom prof. Zuckra so pritrjevali v svojih govorih Ueppström, van Hamel iz Amsterdama in sodnik dr. A s c h r o t t iz Berlina; le-tá je zlasti za dobroto pogojne

obsodbe pripovedoval iz svoje prakse naslednji živi slučaj: V Berlinu, v njegovem sodnem okraji je osem žensk jemalo polena majhne vrednosti, katera je Berolinska družba za počestno železnico puščala na cesti; preiskava je pokazala, da so vse ženske dobrega zadržanja, da so celo na najboljšem imenu v dotičnem okraji zaradi svoje pridnosti, delavnosti in varčnosti, a da jih je le najhujše uboštvo pripravilo pobirati polena, da bi si mogle v prehudi zimi jedenkrat zakuriti; sodniku, dr. Aschrottu samemu, so se nesrečnice globoko smilile, prosile so ga milo, naj jim ne dá nečastne kazni na svobodi, toda on je moral po trdih besedah zakona obsoditi jih na nekaj dnij ječe; ko je razsodba zadobila pravno moč, ko so obsojenke morale nastopiti svojo kazen, tedaj se je v dotičnem delu mesta vzbudila viharna nevolja in morale so stopiti na noge pomnožene straže, da je bilo sploh moči zvršiti kazen; dogodek ta je imel politične posledice: ko je bila potem državnozborna volitev, volil je ta del mesta poslancem — socialnega demokrata; tu bi bila prava dobrota, če bi se uporabila pogojna obsodba, dobrota za krive in za pravosodje, toda nemški pravniki so se upirali temu institutu, ker so ga vsprejele Anglija in Belgija, ter pred kratkim tudi Francija z zakonom z dne 27. marcija 1891, katere ga uporabljajo z mnogim uspehom.

Nasvete prof. Liszta je zbor naposled z nekaterimi modifikacijami odobril soglasno.

Drugo vprašanje se je nanašalo na stališče, katero imej, kdor je oškodovan po kaznivem činu.

Prof. Prins iz Bruselja je opozarjal na slabe strani, katero ima kazensko postopanje po francoskem in belgijskem zakonu za oškodovanca; pozna ga »code pénal« kot civilno stranko, katera si mora privzeti odvetnika in utrpeti denar, da po mnogih formalitetah pride do odškodninske razsodbe, katere pa ne more zvršiti, ker je obsojenec preubog ali ker je poprej odstranil svojo imovino; časih pa oškodovanca lahko obsodijo celo v povračilo pravnih stroškov; temu je pripisovati, da oškodovanci rajši kaznivi čin na sebi trpé in ga ne ovadijo sodišču; kazni vredni storilec je v uječi dobro spravljen in zapusti jo s prihranjenim zaslužkom, oškodovanec pa, katerega je kaznivo dejanje znabiti pripravilo ob vse, ta ostane siromak vse svoje žive dni. Da bodi v tem pogledu bolje, nasvetoval je Prins:

V večjih kazenskih rečeh zastopaj državno pravdnštvo oficijozno interese oškodovančeve, v manjših rečeh pa, kjer škoda ne presega 50 francs, preganjaj se storilec le na predlog oškodovanca, da bode tako storilec škodo radovoljno povrnil.

Državni pravozastopnik Petr iz Kristijanije je razložil norveške zakone glede na to vprašanje, pripoznal zlo, a pobijal je navetovano pomoč. Seuffert je govoril, kako je z »nebenklage« v nemški kazenski pravdi, upiral se je pa, da naj bi se pomnožili takozvani predlagalni delikti, kateri se v Nemčiji niso obnesli na nobeno stran. Prof. Zucker je obsežno govoril k temu predmetu: Kazensko pravo se je razvilo iz privatne oškode, a preveč se je odstranilo s tega temelja in mora se mu zopet približati; ker ima oškodovanec v kazenski pravdi le trud, sitnosti in novih stroškov, zato sodišča ne zvedo vseh kaznivih dejanj in je zaradi tega tudi kriminalna statistika nepopolna; to torej ni prav in za oškodovanca je slabo; zanj jako praktično skrbi avstrijsko postopanje kot za »zasebnega udeleženca« in v tem pogledu je avstrijska kazenska pravda prva med vsemi ostalimi kazenskimi pravnimi evropskih deželá; Prinsovi nasveti bi, uresničeni, rodili mnogo zla, a ne bi služili svojim namenom; v materijalnem pogledu naj bi vse, kar si kaznjenec z delom prisluži, šlo najprvo oškodovancu za odškodnino, kajti država sega na ta zaslužek neopravičena zlasti tedaj, kedar se kazenski stroški dobe od obsojenca na drugi način, in tedaj ima država celo dobiček od obsojenčevega dela, oškodovanec pa morebiti živi v revščini; če si oškodovanec lahko ukoristi kavcijo, katera se položi državi in propade zaradi ubega obdolženčevega, potem je tudi prav, če se mu pripozna obsojenčeva mezdá in država naj se zadovolji z ostankom, če ga je kaj; vender pa naj bi to malo, kar si obsojenec več zasluži in kar znaša po 2 do 3 krajcarje na dan, imel kaznjenec sam, ker ga to vzpodbuja na delo, varuje nevarnostij, ko zopet zadobi svobodo, in ker bi se maščeval lahko nad oškodovancem, ako bi temu v prid vzeli mu do zadnjega ves zaslužek.

Pri glasovanji o tem se je odobrilo načelo, da se je več ozirati na interese oškodovančeve; ostala vprašanja, katera sta sprožila Prins in Zucker, reši naj skupščina drugo leto.

Tretje vprašanje, katero je pretresala skupščina, veljalo je takozvanim nepoboljšljivim hudodelcem, pri katerih ka.

znivih dejanjih nastopa nepoboljšljivost in kako je ravnati s to vrsto hudodelcev.

Poročal je o tem najprvo prof. van Hamel iz Amsterdama na podlogi statističnih podatkov, dokazujoč, da se najbolj pogostem ponavljajo nekateri delikti, n. pr. zlasti tatvina, goljufija, iznevera po vseh evropskih deželah jednako; zahteval je zaradi tega, da je tatú-, goljufa-ponovitelja še mnogo hujše kaznovati, nego li do sedaj, češ, da človekoljubivi duh naše dobe ne sme veljati za to vrsto grešnikov. Poročal je nadalje o tem v istem smislu švedski delegat dr. Ueppström.

Skupščina je odobrila te nazore ter sklenila poprositi evropskih vlad, naj popolnijo statistične podatke o nepoboljšljivih hudodelcih. —

Seje kongresa, ki se je bavil s temi vprašanji, trajale so po 7 ur na dan. Prihodnja skupščina bode leta 1893 v Amsterdamu ali pa se zaradi ameriških članov združenja odbere New-York ali Chicago.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v 9. br. za september mesec naslednje razprave: Uredjenje vrednote (valute). IV. — Zakon „lynch“ u Americi in medjunarodno pravo. Priobč. D. Politeo. — Priziv proti osudi odrešujućoj u prekršajih §§ 421. i 427. kp. Od St. Popovića. — Zakon od 7. ramazana 1274 (1858) o zemljištvom posjedu. Od Lj pl. F.

Viestnik kr. statističkoga ureda u Zagrebu. Knjiga I. Zvezak I. Nakladom kr. statističkoga ureda. Zagreb, 1891.

To je nov strokovni časopis hrvatski, katerega je te dni izšel I. zvezek. V programu ima prinašati v vsakem zvezku razprave o važnejših rezultatih statističnih izvidov, katere podajajo razna osrednja oblastva upravna ali pa sama službena statistika; vsprejemal bode tudi sestavke o statistični teoriji in statistični metodologiji (tehnik) in prinašal, če bode kazalo, tu di tuja dela v prevodih ali manjših posnetkih. Poleg tega bodo v vsakem zvezku službeni statistični izkazi v obliki tabelarni ter popis knjig in časopisov iz knjižnice statističnega urada. Prvi zvezek I. knjige, ki bode obsegala 10—15 pol, prinaša iz peresa predstojnika stat. uradu M. Zoričića: „Predbježni rezultat popisa žiteljstva god. 1890 u kralj. Hrvatskoj i Slavoniji“; „Nekoji važniji rezultati popisa žiteljstva g. 1890 u glavnom gradu

Zagrebu“; „Požari na sgradah i na polju u Hrvatskoj in Slavoniji g. 1879 do 1890“; popisna tvornica od dr. A. Mihalića; statistične in književne vesti; naposled 9 skrižalj.

Die Verüusserung beweglicher Sachen gegen Ratenzahlung. (Das sog. Abzahlungsgeschäft). Von Wilh. Hausmann. — R. v. Deckers Verlag, G. Schenk, Berlin, 1891.

Mittheilungen der internationalen kriminalistischen Vereinigung. II. Jahrgang, Heft 3. — Guttentag's Verlagsbuchhandlung, Berlin, 1891.

Zeitschrift für internationales Privat- u. Strafrecht mit besonderer Berücksichtigung der Rechtshilfe. Begr. u. herausgeg. v. Ferdinand Böhmer. Bd. I., Heft 1-3. — Verlag Palm u. Enke, Erlangen, 1891.

Anti-Vernunft Beweisstücke für die jetzigen ungenügenden Irrengesetze. Von Ad. Ahrens. — Basedow'sche Buchhandlung, Hamburg 1891.

Die Schweizerische Gerichtspraxis über d. literarische, künst'lerische u. industrielle Eigentum. Zusammeng. v. Meili. I. B. — Art. Institut Orell Füssli, Zürich, 1891.

Zur Reform des Irrenrechtes. Von Ed. Aug. Schröder. — Art. Institut Orell Füssli, Zürich, 1891.

O Upadlosciach i Bankructwach. Od Stanislava Belza — G. Gebethner i Spółka, Krakovo, 1891.

Strafgesetzbuch für d. deutsche Reich. Nebst einem Anhang, enthaltend Reichs-Straf-Nebengesetze sowie Vorschriften über Zuständigkeit. Textausgabe mit Anmerkungen u. Sachregister zum prakt. Gebrauche. Von Dr. Justus Ohlshausen 4. Aufl. — Verlag v. Fr. Vahlen, Berlin, 1891.

Bemerkungen über die Fassung der Strafurtheile. Von H. Meyer. — Fr. Vahlen, Berlin 1891.

Zusammenstellung der in den einzelnen ausländischen Staaten geltenden Bestimmungen über die Verpflichtung des Klägers zur Sicherheitsleistung für die Processkosten, über Gewährung des Armenrechtes an Ausländer u. Vollstreckung ausländischer Civilurtheile. Von Eduard Kappers. — Franz Vahlen, Berlin, 1891.

Beiträge zur Erläuterung des deutschen Rechts. Begründet v. Gruchot. Herausgeg. v. Bassow u. Kuntzel. 4. Folge, 5. Jahrg., 1-3. Heft. — Franz Vahlen, Berlin, 1891.

Deželni zakonik za vojvodino Kranjsko. Leto 1891. — I. kos. Izdan in razposlan 9. januarija 1891. 1. Razglasilo c. kr. deželne vlade na Kranjskem z dne 1. januarija 1891. l., št. 2 Pr., o pokritji nedostatka pri deželnem zakladu za leto 1891. — II. kos. Izdan in razposlan 4. februvarija 1891. 2. Razglasilo c. kr. deželnega predsedstva za Kranjsko z dne 21. januarija 1891. l., št. 156/pr., o razpisu deželne priklade za normalnošolski zaklad za leto 1891. — III. kos. Izdan in razposlan 21. februvarija 1891. 3. Razglasilo c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 9. februvarija 1891. leta, št. 1896, o dnevih in krajih glavnega nabora vojaščini podvrženih na Kranjskem za l. 1891. — IV. kos. Izdan in razposlan 12. majnika 1891. 4. Zakon z dne 11. avgusta 1890., veljaven za vojvodino Kranjsko, o po-

vzdigi reje goveje živine. 5. Izvršitveni ukaz c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 2. maja 1891. l., št. 930/Pr., k zakonu z dne 11. avgusta 1890. l., dež. zak. št. 4, o povzdigi reje goveje živine. — V. kos. Izdan in razposlan 15. maja 1891. 6. Zakon z dne 4. marcija 1891. l., veljaven za vojvodino Kranjsko. o poroštvu čistega dohodka za Dolenjski železnici. — VI. kos. Izdan in razposlan 8. julija 1891. 7. Razglasilo c. kr. deželne vlade za Kranjsko, z dne 23. junija 1891. l., št. 7380, o zglaševalni dolžnosti tujcev, ki prenočujejo po vaseh Nevlje, Zgornje in Spodnje Domžale v političnem okraji Kamnik. (Dalje prihodnjič.)

Državni zakonik v slovenski izdaji. Leto 1891. (Dalje). — Kos XI. Izdan in razposlan dne 21. marcija 1891. 35. Ukaz ministerstva za deželno bran, ministerstva za poljedelstvo in ministerstva za notranje stvari v porazumu z državnim vojnim ministerstvom z dne 18. marcija 1891. l., v izvršitev zakona z dne 16. aprila 1873. l., (drž. zak. št. 77.), kako naj se zalaga število konj, potrebno o mobilizaciji vojsva in deželne brambe. — Kos XII. Izdan in razposlan dne 25. marcija 1891. 36. Ukaz trgovinskega ministerstva z dne 11. marcija 1891. l., o izdaji poštних znamek novega lika (tipa) po 20 kr., 24 kr., 30 kr. in 50 kr. 37. Ukaz ministerstev za finance in trgovino z dne 12. marcija 1891. l., o colnem postopanju s tozemskimi in inozemskimi vozovi za prenos pohištva. 38. Cesarski ukaz z dne 13. marcija 1890. l., o podaljšanji dobe za uporabo nekaterih kreditov, prestajajočih z 31. dnem marcija 1891. l. 39. Ukaz pravosodnega ministerstva z dne 17. marcija 1891. l., o ustanovitvi okrajnega sodišča zatorskega v Galiciji. 40. Razpis finančnega ministerstva z dne 20. marcija 1891. l., s katerim se izpreminja § 23. v razpisu finančnega ministerstva z dne 25. majnika 1890. l. (drž. zak. št. 101.) o priznavanji pristojbinskemu namestku zavezane imovine in pa o odmeri ter plačevanji te davščine za V. desetletje 1891.—1900. — Kos XIII. Izdan in razposlan dne 28. marcija 1891. 41. Pogodba med Avstrijsko-Ogerskim in nemškim cesarstvom z dne 2. decembra 1890. l. o privzetji predarelske občine Mittelberg v nemško colno zvezo. 42. Dogovor med Avstrijsko-Ogerskim in Bavarskim z dne 2. decembra 1890. l. o privzetji predarelske občine Mittelberg v sestav za obdavčevanje piva in kisa, veljaven na Bavarskem. — Kos XIV. Izdan in razposlan dne 29. marca 1891. 43. Cesarski patent z dne 26. marcija 1891. l. o sklicu državnega zbora. — Kos XV. Izdan in razposlan dne 1. aprila 1891. 44. Razglas trgovinskega ministerstva z dne 7. marca 1891. l., da se kovinske shrambe za špirit pripuščajo v preskus in kolkovanje. 45. Ukaz ministerstva notranjih stvari z dne 17. marcija 1891. l., s katerim se razglašá ordinacijski in dispenciacijski pravilnik pri zapisovanji in oddaji zdravil na račun državnega zaklada in kakega po državi upravljanega zakloga ter glede javne nége ubožcev in ljudomile nége sploh. 46. Razglas ministerstev za finance in trgovino z dne 27. marca 1891. l. o izrecilu glede predmetov, ki iz jutrovih dežel dohajajo na Lloydovih parnicah ter se morajo pošiljati za potovalci. — Kos XVI. Izdan in razposlan dne 9. aprila 1891. 47. Razglas ministerstva za deželno bran z dne 2. aprila 1891. l. o iz

premenah v vojnih predpisov I. delu. 48. Zakon z dne 3. aprila 1891. l., da naj se razširi zakon z dne 27. aprila 1887. l. o preskrbi vdov in sirot po častnikih in po moštvu vojstva, vojnega pomorstva, deželne brambe in črne vojske. — Kos XVII. Izdan in razposlan dne 18. aprila 1891. 49. Ukaz ministerstev za finance in trgovino z dne 19. marca 1891. l. o colnem postopanju s sviloprežnim semenom v obalkah, katerim je naloženo več kakor 15 gld. na 100 kilogramov. 50. Ukaz trgovinskega ministra v porazumu z ministrom za bogočastje in nauk z dne 25. marcija 1891. l., določujoč obrtna učilišča, katerih spričevala dajejo pravico, nastopiti kak rokodelski obrt. 51. Razpis finančnega ministerstva z dne 13. aprila 1891. l. o razjasnilu nekih določil glede odnašanja žganja — Kos XVIII. Izdan iz razposlan dne 29. aprila 1891. 52. Razglas ministerstva za deželno bran in ministerstva za finance z dne 18. marcija 1891. l., s katerim se oznanja dodatna uvrstitev občine Herzogenburg v 8. razred vojaško-najmovinske tarife (drž. zak. št. 225. iz l. 1890.) 53. Zakon z dne 26. aprila 1891. l. o nadaljnem pobiranju davkov in davščin, in pa o zalaganji državnega potroška v meseci maji in juniji 1891. l. — Kos XIX. Izdan in razposlan dne 1. majnika 1891. l. 54. Razglas finančnega ministerstva z dne 13. aprila 1891. l., o izdajanji izvoznih potrdilnic za prazne vreče z namenom, da se bodo te prazne smele cola prosto zopet uvažati. — Kos XX. Izdan in razposlan dne 14. maj. 1891. 55. Ukaz vsega ministerstva z dne 26. aprila 1891. l. o izpremenah v dejalnostnih prejemkih državnih služnikov in v kongruvi dušnih pastirjev, katere nastopijo vsled združenja okoli Dunaja ležečih krajev z Dunajem. 56. Razglas vsega ministerstva z dne 30. aprila 1891. l. o sklepu državnega zbora glede cesarskega ukaza z dne 13. marcija 1891. l. (drž. zak. št. 38.), s katerim se je podaljšala doba za uporabo nekaterih s koncem marcija meseca 1891. l. prestajajočih kreditov. 57. Razglas trgovinskega ministerstva z dne 30. aprila 1891. l. o prenosu dopustila za lokalno železnico iz Hranice v Vsetin s krilom Rožnov na c. kr. priv. cesarja Ferdinanda severno železnico. 58. Ukaz trgovinskega ministerstva v porazumu z ministerstvom za notranje stvari z dne 1. majnika 1891. l., s katerim se izpreminja, oziroma dopolnjuje ministerstveni ukaz z dne 28. julija 1890. l. (Drž. zak. št. 157.) o shranjevanji dopisov in opravičnih knjig, ki jih pišejo imetelji dopuščenih (koncesijoniranih) informacijskih pisarnic. 59. Ukaz trgovinskega ministerstva z dne 10. majnika 1891. l., s katerim se izdajejo novi predpisi za izvršitev zakoná z dne 15. maja 1871. l. (drž. zak. št. 43.), kako meriti nakladnost pomorskim trgovskim ladijam. — Kos XXI. Izdan in razposlan dne 15. maja 1891. 60. Ukaz pravosodnega ministerstva z dne 11. maja 1891. l. o prenosu sodne oblasti v kazenskih stvareh na mestno-delegovano okrajno sodišče Favoriten na Dunaji. 61. Ukaz ministerstev za notranje stvari, pravosodje, trgovino in poljedelstvo z dne 13. majnika 1891. l., obsegajoč delovite izpremene ministerstvenega ukaza z dne 1. julija 1890. l. (drž. zak. št. 128.) o prometu s prašiči iz Galicije. — Kos XXII. Izdan in razposlan dne 21. maja 1891. 62. Ukaz ministerstva za notranje stvari, finančnega ministerstva, trgovinskega ministerstva in ministerstva za deželno bran v po-

razumu s c. in kr. državnim vojnim ministerstvom z dne 17. majnika 1891. l., s katerim se izdajajo določila za prodajo smodnika. — Kos XXIII. Izdan in razposlan dne 5. junija 1891. 63. Razglas trgovinskega ministerstva z dne 8. majnika 1891. l. o prenosu dopustila za lokalno železnico Celje-Šoštanj-Velenje na štajerski deželni odbor in o izpremeni nekaterih določil v dotični Najvišji dopustilnici. 64. Razglas trgovinskega ministerstva z dne 13. majnika 1891. l. o dodatnih določilih k predpisom o preskusu in kolkovanji kovinskih shramb za špirit (drž. zak. št. 44. iz l. 1891.). 65. Razglas poljedelskega ministerstva z dne 21. maja 1891. l. o poljedelskem in gozdarskem poskusu v Avstriji.

(Dalje prihodnjič.)

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. septembra 1891.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Izlet društva bode dne 20. t. m. v Sežano. Tja dospejo udeležniki iz Kranjske in Štajerske ob $\frac{1}{2}$ 9. uri dopoldne s kurirnim vlakom, kateri odhaja iz Ljubljane zjutraj ob 6. uri; v isti vlak vstopijo v Št. Petru udeležniki iz Istre. Udeležniki iz Tržaškega in Goriškega pa se pripeljejo v Sežano z brzovlakom ob $9\frac{1}{4}$ uri dop. Ob 10. uri je vkupni izlet v Lipico, jedno uro od Sežane. Popoldne ob 2. uri pa bode v Sežani vkupni obed in sicer v lepem vrenu na vrtu, ki ga blagovoljno prepusti pravnikom Sežanski župan, gospod Mahorčič. Po obedu je razgledovanje po prijazni Sežani. Domov se bodo lahko izletniki odpeljali ob $7\frac{3}{4}$, odnosno ob 9. uri. Vse to je odbor priredil, porazumši se z odborom „ad hoc“ v Sežani, kateremu sta na čelu tamošnji okr. sodnik, gospod Dejak in odvetnik, gospod dr. Gregorin. Nadejamo se, da je tako prav ukrenjeno, in da bode letošnji izlet vsaj tako lep, kakor je bil lanski. Pomenljiv pa bode zategadelj še posebno, ker se bodemo prvi pot približali svojim tovarišem na Primorskem, kateri so misel društvenega izleta v Sežano pozdravili uprav navdušeno. Članom „Pravnika“, našim naročnikom in drugim pravnikom kličemo torej: Na veselo svidenje prihodnjo nedeljo v Sežani!

— (Osebne vesti.) Imenovan je dež. sod. svètnik L. Budau v Gorici višj. dež. sodišča svètnikom v Trstu. — Preselil se je odvetnik dr. Fr. Krenn iz Šmarija pri Jelšah v Maribor.

— (Avstrijsko notarsko društvo) imelo je dne 7. in 8. t. m. svojo peto glavno skupščino v Krakovem. Udeležilo se je te skupščine blizu 150 članov iz vseh deželá tostran Litve. Načelnik društvu, profesor dr. Madeyski je pozdravil shod v auli novega vseučilišča ter najprej

omenjal velike izgube, katero je društvo zadelo, ker mu je umrl ustanovitelj in prvi načelnik dr. L. Roncali, potem pa je narisal neugodno stanje notarjev in notarskih kandidatov, završujoč z nadejo, da se obrnejo razmere notarijata polagoma na boljše. Na dnevnem redu je bilo najprvo poročilo o delovanji društva in posneti je iz njega, da društvo šteje sedaj 900 članov, da je stalni centralni odbor zadnja 3 leta imel 5 sej in mnogo peticij poslal do vlade za notarsko društvo, da je pa bila rešena le jedna, a še ta neugodno. Zalog društveni je sicer zvečal se, a po poročilu je nujno, da pristopi še več notarjev in kandidatov v društvo. Izdaja društvenega lista: „Zeitschrift für Notariat“ stoji na leto 8200 gl., urejevanje 2400 gl. Posvetovala se je potem skupščina o reformi sodnega postopanja izven prepirnih rečij. Dr. O. Gesselbauer predložil je o tem temeljito delo, katero je ves shod odobril ter sklenil, naj se deželnemu zboru galiciškemu izreče zahvala, ker je uže nekaj započel za uvedbo zadevne reforme, in tudi naprosi, da tako deluje še nadalje. Sklenila je skupščina tudi, da se za zavarovanje bolnih notarskih kandidatov ustanové bolniške blagajnice pod vodstvom in nadzorstvom notarskih zbornic, potem, da se razpišeta nagradi za dve razpravi o notarstvu, in sicer 2000 za prvo najboljše, in 500 gl. za drugo najboljše delo. Pri posvetovanji o gmotnih razmerah notarskih kandidatov se je odobrila resolucija, katera priporoča notarjem, naj v svoje pisarne vsprejemajo le starejše kandidate s primerno kvalifikacijo. Vladi se določijo peticija, naj se pogoji za vsprejem v imenik kandidatov poostre in vsprejmo le tisti kandidatje, kateri se morejo izkazati s tretjim državnim izpitom. Nasveta, naj se poprosi vlada, da ustanovi notarijatsko institucijo v Bosni in Hercegovini, predsednik ni dal na glasovanje, češ, da je izven področja društvenega. Koncem razprav je shod izrekel zahvalo načelniku prof. Madeyskemu na uspešnem delovanji za društvo. Sklenilo se je, da bode prihodnja skupščina čez tri leta v Gradci, in se je za to dobo volil novi centralni odbor, v katerem je za naše pokrajine dr. Fr. Vok, notar v Ljubljani.

— (Zenitve med krvnimi sorodniki.) O ženitvah med krvnimi sorodniki in njihovih dozdevnih kvarnih vplivih na otroke priobčil je „Globus“ iz peresa znanega etnologa prof. H. A. Wilken-a vrsto člankov, iz katerih to-le posnemamo: Istina je, da oba roditelja svoje rodne bolezni in napake preneseta na svoje potomce. Otrok združuje do gotove mere v sebi tako dobre, tako slabe lastnosti, telesna in duševna svojstva svojih roditeljev. Če sta torej roditelja krvna sorodnika, tedaj — tako dandanes mislijo mnogi zdravniki in nezdravniki — postavita, če sta tudi bila popolnoma zdrava, v človeško družbo slabotne, bolehnne in izvržene otroke, kateri pozneje, ako se ženijo zopet dajo slab rod. Toda polágano je dobila veljave druga trditev, ta namreč, da nikakor ni tiste nevarnosti, katere iščejo za potomstvo v ženitvah med krvnimi sorodniki, da iz takih ženitev ne izvira nujno in samo po sebi izvrženo potomstvo. Če pa vendar pri ženitvah med krvnimi sorodniki pride zares na dan neugodno izpremenjeno potomstvo, razlagati je to tako, da krvno sorodstvo okrepi ter razvije v

otročih individualna telesna in duševna bolezniva svojstva obeh roditeljev. Jasno je, če bi protivniki ženitev med krvnimi sorodniki pravo trdili, tedaj bi se moralo pokazati duševno in telesno nazadovanje človeka po občinah, katere prisiljeno ali svojevóljno živijo ločene od ostalega sveta in katerih otroci se morajo vedno med sabo ženiti. Preiskava v takšnih občinah pa je izpričala, da to ni tako. Med 3300 prebivalci poluotoka Batz pred izlivom Loire, kjer so ženitve med stričniki in kusinami jako pogostne, ni bilo moči dokazati v takšnih rodbinah nikakega zla, katero se navadno smatra za nasledek sorodniške ženitve; naopak: staro in mlado je bilo vrlo zdravo, niti plodovitost ni bila na nobeno stran manjša. Tudi pri prebivalcih prejšnjega otoka Schoklanda v Zuiderskem morji, katerih je bilo le 600-700 duš in ki so vrhu tega bili po različnem veroizpovedanju razdeljeni v svoje ženitne okraje, pokazala se je nevarnost ženitve med sorodniki bližnjimi in daljšimi: bili so to krepki, širokopleči ljudje, ne da bi jim bilo prirojenih kaj konstitucionalnih bolezni; otroci so bili zdravi in duševno dobro razviti. Takih dokazov bi se našlo še več, tako se v ribiških vaseh na škotskem obrežji prebivalci tako močne med sabo ženijo, da sta v občini le jedno ali dve rodbinski imeni, kateri morajo razlikovati se s posebnimi pridevki, da so si ljudje tudi jako podobni, ker so si bolj ali manj v sorodu; tudi tu so vsi moški pravilne in krepke postave, ženske so vitke in prijetne, otroci pa bistri kakor le kje drugod v Zjedinjeni kraljevini. Nekateri narodi so celo radi sklepali sorodniške ženitve. Gotovo so stari Perzijani bili krepak narod, če prav je brat lahko vzel v zakon sestro, oče svojo hčer, mati svojega sina, za posebne duhovske službe so celo zahtevali oseb, katere so izhajale iz takšnih ženitev. Tudi stari Egipčani niso poznali ženitvi zadržkov zaradi sorodstva. Da so Ptolemejci tako hitro izmrli, to se pripisuje sorodniškim ženitvam, toda rodovnik tega plemena dokazuje, da iz teh ženitev ni izviral neplodovitost in kratka doba življenja, a zgodovina uči, da je bil marsikateri člen vrlo razvit telesno in dušno. Znano je tudi da so stari Peruvanci jemali v zakon svoje bližnje krvne sorodnike; prva žena „jnkeva“ morala je vedno biti njegova sestra, da se je kri ohranila čista; in to ljudstvo se je vrlo hrabro upiralo španjskim napadom in lepe umetnosti je dvignilo visoko gori do popolnosti. Tudi Arabci, dasi so jim sorodniške ženitve v navadi, ostali so veke in veke vedno na več strani krepko pleme, prosto napak. Vse tisto zlo, katero se izvaja iz ženitev med krvnimi sorodniki, kretinstvo, idijotstvo, gluhomemštvo, slepost, neplodovitost, rhachitis, vodena glava, albinizem, ne nahaja se nič bolj pogostem v tistih občinah in pokrajinah, kjer praviloma sklepajo sorodniške ženitve, nego-li drugod.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 glđ., za pol leta 2 glđ.

Uredništvo je v Ljubljani, štev. 8 na Bregu; upravnništvo pa na Križevniškem trgu štev. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sôdnemu redu, I. zvezek.

Ta knjiga, ki je izšla ravnokar, velja 1 gld. 40 kr., po pošti sprejeta pa 1 gld. 50 kr.

Anton Levec,
c. kr. sodni pristav v Ljubljani.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 štev. 119 državnega zakonika
z dodanim

zvršitvenim propisom

in

drugimi zakoni in ukazi kazenski
postopek zadevajočimi.

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani
Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

Dobiti je v „Národni Tiskarni“ v Ljubljani.
Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je
2 gld. 50 kr., za nečlane 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

